

Onderwerp Thema Groen per bestuurlijk product
Behorend bij Informatienota "Groen in Bestuurlijke Producten"
Naar aanleiding van Motie "Groen moet je gewoon altijd doen", 25 maart 2021

Haarlem heeft grote ambities voor zowel ontwikkeling (meer woningen) als het vergroenen van de stad. Ook is de gemeente zuinig op het behoud van bestaande kwaliteiten van het groen. Om dit in de processen en besluitvorming goed te borgen, is toegezegd dat het thema Groen onderdeel wordt van de besluitvorming van alle bestuurlijke producten. Van Omgevingsvisie, Zonevisie, Stedenbouwkundig Programma van Eisen tot aan Definitief Ontwerp van een specifiek project wordt de mate van detaillering en daardoor specifieke afweging op diverse terreinen, waaronder het groen, steeds duidelijker. In elk product over de fysieke leefomgeving is groen dan ook een belangrijk onderwerp.

Er wordt, afhankelijk van het product, onder andere ingegaan op de impact van bouw, aanleg of onderhoud op het bestaande groen in de omgeving en op kansen voor het incorporeren van groen in de plannen. In alle (gebieds)ontwikkelingen worden diverse doelen nagestreefd (denk aan groen, duurzaamheid, klimaatadaptatie, mobiliteit, woningbouw en voorzieningen) maar ook de technische (on)mogelijkheden moeten hiervoor worden onderzocht (bijvoorbeeld in de ondergrond). Na grondige afweging wordt een onderbouwing gegeven bij gemaakte keuzes en worden kaders meegegeven voor uitwerking in volgende fasen. In de verschillende fasen en bijbehorende producten wordt weergegeven wat binnen het projectgebied de groene waarden zijn en welke randvoorwaarden, eisen en wensen gelden. Zo komen consequenties voor het groen tijdig in beeld en is bijsturing mogelijk.

Groen wordt dan ook al vanaf het begin van projecten meegenomen. In een vroege fase van een project zal echter nog niet alles bekend zijn. Dit wordt in latere fasen steeds duidelijker. Voor een analyse van het bestaande groen, zijn de volgende onderdelen van belang. De onderdelen betreffen algemene basisstappen voor een analyse van het groen, die in de verschillende fasen van het planproces zijn ondergebracht.

- **Voorstudie**
Hierin worden de uitgangspunten van het project aangegeven en wordt de uitvraag gedaan voor de toetsing. De functie of waarde van het bestaande groen wordt hierin aangegeven.
- **Veldonderzoek (Groeninventarisatie)**
De kwaliteit en de levensduur van het groen wordt beschreven, er wordt een ruimtestudie gedaan waarin kansen en knelpunten met betrekking tot bestaand groen en eventuele mogelijkheden voor vergroening voor de beoogde ontwikkeling worden aangegeven.
- **Analyse**
Hierin wordt de impact van het boven- en ondergronds ruimtegebruik en van de uitvoering van de werkzaamheden op het groen beschreven/getoetst. Onderdeel hiervan is een Boom Effect Analyse en een Ecologisch Onderzoek.

- **Conclusie / Advies**

Hierin wordt een eendoordeel gegeven van de effecten van de beoogde ontwikkeling. Er worden randvoorwaarden meegegeven met betrekking tot het groen. Daarnaast wordt ingegaan op eventuele alternatieven die gunstiger zijn voor het behoud of het versterken van de waarden en de functie van het bestaande groen en voor het toevoegen van groen.

A. Thema Groen in richtinggevend beleid

Uitwerking van Gebieds- of Zonevisies

In Gebieds- of Zonevisies (onder de Omgevingswet Gebiedsgerichte Programma's) wordt ingegaan op het specifieke groen in dit gebied. Hierbij wordt inzicht gegeven in de huidige waarden van het groen (een ondersteunend onderzoek naar de kwaliteit en levensduur van de bomen, ander groen en de ecologische kwaliteiten is hiervoor van belang) en wordt ingegaan op de verbondenheid en samenhang van het groen. Bestaande vastgestelde groenstructuren (Hoofd- en wijkbomenstructuur, Natuur Netwerk Haarlem e.a.) worden hierin opgenomen en genieten bescherming. Indien mogelijk wordt ingegaan op de kansen om de kwaliteit van deze groenstructuren te verbeteren.

Thematische beleidsstukken (o.a. beleidsstukken m.b.t. mobiliteit, water, duurzaamheid)

In Thematische Beleidsstukken (onder de Omgevingswet Thematische programma's) wordt (op de thema's anders dan Groen zelf) waar relevant ingegaan op het thema Groen door op te nemen op wat voor manier er rekening wordt gehouden met de groenopgaven en -ambities. Indien mogelijk wordt ingegaan op hoe het beleid kan zorgen voor een verhoging van kwaliteit of kwantiteit van het groen.

Het Omgevingsplan

In het omgevingsplan wordt het bestaande beleid in regels vastgelegd. Hierin zijn de uitgangspunten van de Omgevingsvisie leidend. Het resultaat hiervan is dat het huidige groen en het ecologische netwerk bescherming geniet en dat er voor veranderingen in de openbare ruimte regels opgenomen worden voor het behoud en het realiseren van groen.

B. Thema Groen in de producten en plannen van het HRPP en HCPP

Het Haarlems Ruimtelijk Planproces (HRPP) en Haarlems Civiel Planproces (HCPP) zijn gebaseerd op een projectmatig faseringsmodel waarbij in duidelijke stappen, fases en bijbehorende producten is aangegeven hoe we ruimtelijke en civiele projecten binnen de gemeente vormgeven. In feite volgt dit een trechter waarbij in de beginfase (pre-initiatief en initiatieffase) nog veel ruimte is om inhoudelijke vraagstukken mee te nemen te bekijken. Gaandeweg wordt er getrechterd naar steeds minder mogelijkheden zodat uiteindelijk in de realisatiefase precies duidelijk is wat er moet worden gerealiseerd. De rol die het thema Groen vervult is in de onderstaande beschrijving per fase en per bijbehorend(e) product(en) weergegeven, voor het Haarlems Ruimtelijk Planproces en het Haarlems Civiel Planproces.

HRPP

Pre-initiatiefase

In de **pre-initiatiefase** van het HRPP wordt globaal beoordeeld of een initiatief voor een ontwikkeling op een bepaalde locatie haalbaar is. Indien blijkt dat dit zo is wordt opdracht gegeven voor de start van de ontwikkeling. Het project wordt hiermee ambtelijk opgestart.

Initiatiefase

Na de procesopdracht start de **initiatiefase** en wordt een **startnotitie** opgesteld, die ter goedkeuring naar de raad gaat. De startnotitie vormt de bestuurlijke start van het project. In de startnotitie wordt vermeld welk beleid geldt voor de locatie, zo ook beleid op het gebied van groen, ecologie en klimaatadaptatie. De beleidsuitgangspunten uit de Omgevingsvisie en de nadere uitwerking van beleidsstukken en gebiedsgerichte programma's die betrekking hebben op deze thema's zijn hierbij leidend. In de startnotitie worden ook eventuele tegenstrijdigheden tussen beleid en dilemma's benoemd. Indien mogelijk wordt bij de dilemma's ook al een globale richting voor de oplossingen aangegeven. Wanneer in deze fase al duidelijk is dat consequenties zullen optreden voor bestaand groen of ecologie, wordt dit in de startnotitie opgenomen als dilemma. Dit kan indien nodig ter verduidelijking worden aangevuld met een globale inventarisatie van het bestaande groen. Uiteindelijk worden met de startnotitie de uitgangspunten meegegeven voor verdere uitwerking en vormgeving van het project in de volgende fases. In deze fase wordt dus ook in hoofdlijnen aangegeven wat de uitgangspunten zijn voor groen op de locatie.

De afspraak is daarnaast dat in de initiatiefase advies wordt gevraagd aan het Platform Groen in het kader van vooroverleg. In de startnotitie wordt het advies van het Platform Groen samenvattend weergegeven.

Definitiefase

Vervolgens worden in de **definitiefase** de kaders vastgesteld waaraan de ontwikkeling moet voldoen. In deze fase wordt een **visie** en/of een **Stedenbouwkundig Programma van Eisen (onder de Omgevingswet "Programma van Eisen voor de Fysieke Leefomgeving")** opgesteld.

In deze fase is een goede inventarisatie en analyse van het bestaand groen en de kansen voor vergroening van belang. Hier wordt de voorstudie en het veldonderzoek van het bestaande groen uitgevoerd en opgenomen. Ook wordt de start gemaakt met onderzoek voor de analyse van het groen (zo wordt het Ecologisch Onderzoek opgestart middels het uitvoeren van een Quicksan). Op basis van de bestaande situatie en de beleidsambities voor de thema's ecologie, landschap en klimaatadaptatie wordt uiteengezet wat de visie is op het plangebied en wat de invloed van de plannen is op het bestaande en toekomstige groen. In het SPvE wordt bovendien een groenbalans opgenomen waarin de kwaliteit en kwantiteit in de oude en beoogde situatie wordt weergegeven.

De visie wordt vervolgens vastgelegd in randvoorwaarden, eisen en wensen op het gebied van groen in het **Stedenbouwkundig Programma van Eisen (SPvE)**. Dit betreft daarmee misschien wel het belangrijkste sturingsinstrument voor de raad om richting te geven aan de ruimte en de wijze waarop groen wordt meegenomen in verdere uitwerking van het project.

Ontwerpfase

In deze fase is de rol van raad vooral controlerend. Het Stedenbouwkundig Plan (SP) of Stedenbouwkundig Ontwerp is een bevoegdheid van het college, en wordt vaak gemaakt door de ontwikkelaar. Het SP bevat een beschrijving van de omvang, verschijningsvorm en functie van het aanwezige groen en de effecten op het bestaande groen op basis van de eerder uitgevoerde inventarisatie. Het SP biedt inzicht in het effect van de ontwerpkeuzes op het bestaande groen en de spelregels van het SPvE. Het SP bevat in ieder geval, maar niet uitsluitend, een beschrijving van de aanwezige bomen en het overige aanwezige groen in het plangebied. Opgenomen zijn de waarden, functie en conditie van het groen en de invloed van de beoogde plannen hierop. Indien het bestaande groen wordt aangetast wordt een compensatieplan opgesteld. De resultaten van de analyse van het bestaande groen (met de belangrijkste bijbehorende onderzoeksresultaten, zoals die van een Boom Effect Analyse en een Ecologisch Onderzoek) worden hierin opgenomen. Daarnaast bevat het SP een beschrijving van het nieuw te realiseren groen op maaiveld en op en aan bebouwing. Er wordt aandacht besteed aan de aansluiting op omliggend groen en een motivering gegeven van de keuze voor het type groen. Ook in de ontwerpfase is weer aandacht voor de onderdelen die genoemd worden onder het Stedenbouwkundig Programma van Eisen, zodat duidelijk is hoe eerder genoemde onderdelen in de plannen zijn verwerkt.

Vorbereidingsfase

In deze fase wordt het SP planologisch-juridisch verwerkt in een **bestemmingsplan** (straks omgevingsplan). Dit is het laatste formele ruimtelijke besluitvormingsmoment voor de raad in een project. De raad controleert met name of hetgeen in het SPvE is meegegeven goed is verwerkt in het bestemmingsplan/omgevingsplan. De vastlegging van het SP in het bestemmingsplan impliceert dat dit stuk feitelijk dezelfde informatie bevat als het SP. In deze fase wordt ook vaak een beeldkwaliteitsplan vastgesteld als aanvulling op de Nota Ruimtelijke Kwaliteit. Het beeldkwaliteitsplan bevat criteria om sturing te geven aan de gewenste beeldkwaliteit voor onder meer de onbebouwde omgeving, waaronder het groen. Het document is niet bedoeld om inzicht te bieden in het effect van het plan op het bestaande groen.

Met een **inrichtingsplan** wordt vervolgens een definitief ontwerp gemaakt voor de openbare ruimte (met als onderdeel het groen) aan de hand van de vastgestelde kaders. Vaak wordt deze gemaakt door en in overleg met de ontwikkelaar. Het Inrichtingsplan is volgens de eerder opgenomen uitgangspunten in de Definitie- en Ontwerpfase opgesteld.

Realisatiefase

In deze fase worden de plannen, waaronder die voor het groen, verder uitvoeringsgereed gemaakt en vervolgens gerealiseerd. In deze fase heeft de raad in principe geen actieve besluitvormende rol.

Beheer- en overdracht

Veel projecten worden door ontwikkelaars integraal ontwikkeld, waarbij de openbare ruimte en inliggend groen na een jaar wordt overgedragen aan de gemeente. In een aantal gevallen ligt er een langere beheerfase vast, vooruitlopend aan de feitelijke overdracht. Ook hierin vervult de raad in principe geen actieve besluitvormende rol.

Haarlems Civiel Planproces

Pre-Initiatiefase

In het HCPP worden civiele ontwikkelingen in gang gezet op basis van interventies. In de pre-initiatiefase wordt conform de interventie opdracht gegeven voor de start van een project. Het project wordt hiermee ambtelijk opgestart.

Initiatiefase

In de initiatiefase wordt (bij herinrichting) een ruimtelijke verkenning gemaakt, waardoor eventuele dilemma's (ook aangaande groen) naar voren kunnen komen. Dit wordt, samen met de randvoorwaarden en beleidsuitgangspunten die vaststaan, verwerkt in de **startnotitie**, die ter kennisname naar de raad gaat.

Net als in het ruimtelijk planproces is de afspraak dat in de initiatiefase advies wordt gevraagd aan het Platform Groen in het kader van vooroverleg over de startnotitie. In de startnotitie wordt het advies van het Platform Groen samenvattend weergegeven.

Definitiefase

In de definitiefase worden alle eisen en wensen verzameld en wordt gekeken of de dilemma's op te lossen zijn binnen de beleidskaders of dat er gekozen moet worden tussen beleidskaders. Deze keuze kan leiden tot varianten welke besproken worden met de stakeholders (waaronder het Platform Groen). Daarnaast worden deze keuzes voorgelegd aan de commissie middels een opinienota, indien het om afwijking van de kaders gaat.

Vervolgens wordt een **Programma van Eisen** uitgewerkt, inclusief een schetsontwerp waarin de keuze is verwerkt. (Deze stap kan ook in een keer als het niet ingrijpend is.) In het Programma van Eisen worden randvoorwaarden, eisen en wensen opgenomen, onder andere met betrekking tot het groen, op basis van het geldend beleid. Er wordt in deze stappen een voorstudie en veldonderzoek van het bestaande groen uitgevoerd en opgenomen en eventuele kansen voor vergroening worden hier besproken. Ook wordt hier gestart met de analyse van het bestaande groen (door een Ecologische Quicksan uit te laten voeren, als eerste onderdeel van het Ecologisch Onderzoek) omdat dit vaak een lange tijd in beslag neemt en om zo de resultaten in de Ontwerpfase verkregen te hebben.

Ontwerpfase

In de ontwerpfase worden de kaders uitgewerkt tot een ontwerp, onder andere middels de resultaten van participatie over het Schetsontwerp. Ook richt deze fase zich op alle onderzoeken die benodigd zijn. Hierbij wordt dan ook de analyse van het groen verder uitgevoerd (inclusief Ecologisch

Onderzoek en Boom Effect Analyse indien van toepassing) en met de consequenties hiervan wordt in het verdere Ontwerp rekening gehouden.

Het **Voorlopig Ontwerp (VO)** is een ontwerp op grond van de randvoorwaarden en uitgangspunten die in de vorige fase zijn vastgesteld. Te behouden groen is hierin aangegeven, alsmede te kappen, verplanten en nieuwe bomen en nieuw overig groen (bij aantasting van bestaand groen is sprake van een compensatieplan). Het VO wordt (door het college) vrijgegeven voor inspraak. Hierbij kan de bomenbalans worden vermeld inclusief de uitkomsten van Boom Effect Analyse (als argument waarom bomen weggaan).

Het **Definitief Ontwerp (DO)** bevat dezelfde inhoud, waaronder met betrekking tot groen, maar dan definitief. Bij het vaststellen van het DO (door het college) worden ook de veranderende beheerskosten vermeld.

Vorbereidingsfase

In de voorbereidingsfase van het HCPP worden de vergunningen aangevraagd, zoals een kapvergunning. De onderbouwing van VO (en DO) is hierbij het uitgangspunt.

Realisatiefase

In de realisatiefase worden de plannen, onder andere voor het groen, uitvoeringsgereed gemaakt en gerealiseerd. In de realisatiefase vindt in principe geen besluitvorming meer plaats.

C. Thema Groen in producten en plannen van beheer & onderhoud

Ook voor jaar- of uitvoeringsplannen waarvan de raad op de hoogte wordt gebracht zal in bijbehorende collegestukken het thema Groen aan bod komen door de effecten op het bestaande groen weer te geven.